

Doğal Öğretim Süreci: 3N

Doğal öğretim süreci, gelişigüzel bir öğretim süreci demek değildir. Doğal öğretimde doğal süreçte ortaya çıkan öğrenme fırsatlarının öğretim amaçlı kullanımı söz konusu iken, öğretim fırsatları olarak rutin, etkinlik ve geçişlerin sistematik olarak planlanması ve kullanılması gerekmektedir. Bu planlama sürecinde öğrenci için belirlenen öğretimsel amaçların rutin, etkinlik ve geçişlere dâhil edilmesi, belirlenen rutin, etkinlik ve geçişler sırasında ise öğretim tekniklerinin (davranış öncesi, davranış sırası ve sonrası durumların) kullanılması söz konusudur. Doğal öğretimde bu planlama süreci 3N ile açıklanabilir:

NE?

NEREDE?

NASIL?

1. Ne?

3N sürecinde ilk **"N"**, ne öğretileceği sorusuna aradığımız yanıttır. Neyin öğretileceği sorusunun yanıtı da çocuk için belirlenen ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP)'nda yer alan öğretimsel amaçlardır.

Amaçların belirlenmesinde doğru ve gerçekçi, başka bir deyişle çocuğun gereksinimleri doğrultusunda belirlenmiş ve işlevsel öğretimsel amaçlar ortaya koymak oldukça önemlidir. Örneđin; kalemi tutamayan bir çocuk için makas ile kesme, henüz tek sözcük düzeyinde ifade edici dili olan çocuk için hikâye anlatma gibi amaçlar bu çocuklar için işlevsel ve gerçekçi amaçlar değildir. Ayrıca çocuk için belirlenen öğretimsel amaçlar genelle-
nebilir ve ölçülebilir olmalıdır.

Öğretimsel Amaçların Özellikleri

01

İŞLEVSEL: Amaç cümlesinde çocuk için belirlenen becerinin çocuğun günlük rutin, etkinlik ve geçişlere katılımını artırıcı, bağımsızlığını destekleyici, günlük rutin, etkinlik ve geçişleri tamamlayabilmesi için gerekli olan ve akran etkileşimine olarak veren bir beceri olması demektir.

02

GENELLENEBİLİR: Amaç cümlesinde yer alan becerinin farklı günlük rutin, etkinlik ve geçişlerde, farklı insanlarla ve farklı araç-gereçlerle kullanılabilir şekilde ifade edilmiş olması anlamına gelir.

03

ÖLÇÜLEBİLİR: Öğrencinin **"Hangi durumlarda, hangi düzeyde/oranda ne yapması gerekir?"** sorusuna cevap veren bir amaç cümlesi, amacın ölçülebilir şekilde ifade edildiğini gösterir. Ölçülebilir bir amaç cümlesinde becerinin ya da davranışın edinme göstergeleri yer alır.

Yazılmış iyi bir amaç cümlesini okuyan bir kişinin aşağıdaki maddeleri görmesi ve anlaması gerekir:

Örneklerle açıklayalım...

Ali, ince motor becerilerinin desteklenmesi gereken bir öğrencidir. Ali, makas kullanma becerisini yetişkinin tam fiziksel yardımı ile gerçekleştirmekte ve öğretmeni Ali'nin bu beceriyi bağımsız bir şekilde gerçekleştirmesini amaçlamaktadır. Bu doğrultuda Ali için yazılabilecek amaç cümleleri yetişkin yardımının giderek azaltılması temelinde şöyle olabilir:

01

Ali; dört gün ard arda, dört denemenin üçünde sınıfta gerçekleşen farklı etkinlikler (sanat ve diğer etkinlikler) sırasında yetişkinin tam fiziksel yardımı ile farklı materyalleri (örn., kâğıt, ip vb.) keser.

02

Ali; dört gün ard arda, dört denemenin üçünde sınıfta gerçekleşen farklı etkinlikler (sanat ve diğer etkinlikler) sırasında yetişkinin kısmi fiziksel yardımı ile farklı materyalleri (örn., kâğıt, ip vb.) keser.

03

Ali; dört gün ard arda, dört denemenin üçünde sınıfta gerçekleşen farklı etkinlikler (sanat ve diğer etkinlikler) sırasında bağımsız olarak farklı materyalleri (örn., kâğıt, ip vb.) keser.

2. Nerede?

3N’de yer alan ikinci “N”, öğrenci için belirlenen amaçların nerede kazandırılacağı ya da nerede öğretileceği sorusuna aradığımız yanıttır. Daha önce de belirtildiği gibi, gün içerisinde farklı ortamlarda ve bu ortamlarda meydana gelen rutin, etkinlik ve geçişlerde sayısız öğretim fırsatı yer alır. Dolayısıyla belirlenen amaçların gün içerisinde farklı rutin, etkinlik ve geçişlerde kazandırılması oldukça önemlidir. Bu rutin, etkinlik ve geçişlerin neler olabileceğini bir kez daha görelim:

RUTİNLER

Giyinme-soyunma
Beslenme
Temizlik
Tuvalet

ETKİNLİKLER

Serbest oyun
Sanat etkinlikleri
Müzik etkinlikleri
Türkçe etkinlikleri
Fen etkinlikleri

GEÇİŞLER

Okula geliş ve gidiş
Oyuncakları, araç-gereçleri toplama
Etkinlikler arası geçiş
Servise biniş-iniş

Örneğimize geri dönelim...

Ali'nin makas kesme becerisini öğretmen serbest oyun, beslenme ve sanat etkinliği zamanlarında geliştirmeye karar vermiştir. Bu doğrultuda öğretmen, serbest oyun sırasında evcilik oyunu bağlamında bebeklere kıyafetler kesme/dikme oyunu desenlemiştir. Beslenme etkinliğinde kâğıt tabaklar getirerek Ali'nin bu tabakları ikiye keserek arkadaşlarına dağıtmasını hedeflemiştir. Sanat etkinliğinde ise farklı materyallerle kolaj (kes-yapıştır) çalışmaları planlamıştır.

3. Nasıl?

Nasıl sorusunun yanıtı, öğrenci için belirlenen amacın ya da amaçların (Ne?) günlük rutin, etkinlik ve geçişlerde (Nerede?) öğretiminde yatmaktadır. Nasıl sorusunun yanıtı, öğretmenin kullanacağı çevresel düzenlemeler, doğal öğretim strateji ve teknikleridir. Bu çevresel düzenlemeler, strateji ve tekniklerin anlatımları ve örnekleri **“çevresel düzenlemeler, doğal öğretim strateji ve teknikleri”** adlı kitapçıklarda ayrıntılı olarak ele alınmaktadır. Başlık olarak düzenleme, strateji ve teknikler şu şekildedir:

Çevresel Düzenlemeler

- Ulaşılamaz hale getirme
- Sınırlı oranda verme
- Eksik bırakma
- Şaşırtıcı/beklenmedik durumlar yaratma

Doğal Öğretim Strateji ve Teknikleri

- **Model Olma**
 - Yanıt beklemeden model olma
 - Seçenek sunma
 - Genişletmeler kullanarak model olma
 - Talep etme-model olma
- **Dođru Sorular Sorma**
- **Bekleme Süreli Öğretim**
- **İpuçları (Fiziksel, model, sözel ve sözel olmayan ipuçları)**